

Vážená široká rodino Hoskovcova,
vážené a milé kolegyně, vážení a milí kolegové, příbuzní, přátelé,

na výslovné přání paní Edith Hoskovcové jsem se ujal nesnadného úkolu, abych se zde dnes za kolegyně a kolegy z katedry psychologie FF UK, Psychologického ústavu AV ČR, redakční rady časopisu Československá psychologie a za Českomoravskou psychologickou společnost rozloučil s vynikajícím českým psychologem a dobrým člověkem profesorem Jiřím Hoskovcem.

Jsem si jist, že by se k tomuto úkolu našli povolanější, především ti, se kterými dlouhá desetiletí intenzivně spolupracoval, ti, kteří pamatují i to, co já ani pamatovat nemohu.

Mé vzpomínky jsou nutně subjektivní a začínají v první polovině sedmdesátých let, kdy jsme my, tehdejší studenti oboru psychologie na FF UK, záhy zjistili, že kromě katedry psychologie v Celetné ulici existuje i Psychologický ústav UK, který sídlí v Toskánském paláci na Hradčanech. Tam jsme začali docházet na některé přednášky a především experimenty, kterých jsme se účastnili jako pokusné osoby. Tak jsme v této rozlehlé budově poznali i malé království nerozlučné dvojice Hoskovec-Štikar, kterému tehdy vévodil trenážér pro výcvik řidičů. Tito dva exaktní vědci nás už tehdy dokázali zaujmout, strhnout a nadchnout pro svůj díl aplikované psychologie.

To už jsme ovšem kromě originálních prací z oblasti dopravní psychologie například Psychologie a fyziologie řidiče či Psychologie a technika výcviku řidičů, znali i Hoskovcovy knihy Psychologie hypnózy a sugesce a Teorie hypnózy, které nás studenty zaujaly naprosto všechny, nejenom ty, které oslovila dopravní psychologie.

Pan doktor Hoskovec - protože habilitovat se mohl až v roce 1991 a profesuru získal v roce 1995 - pracoval a publikoval opravdu neúnavně. Zmíním se pouhými názvy o několika knihách, které jsou i důkazem jeho schopnosti a dovednosti spolupracovat a kolegy a kolegyněmi, které teď nebudu jmenovat: Výcvik na autocvičisti, Starší řidič za volantem, Trenážery včera, dnes a zítra, Modelování a pracovní dovednosti, Psychologie bezpečné jízdy, Technické simulační prostředky a rozvoj činností člověka, Přístrojové metody v psychologické diagnostice, Purkyně a psychologie (v angličtině), Emoce a výkonnost, Tajemství experimentální psychologie, Psychologický výkladový atlas, Tomáš Garrigue Masaryk o psychologii (v angličtině), Psychologické myšlenky o společnosti (v angličtině), Malé dějiny české a středoevropské psychologie, Purkyňova vize - svítání neurovědy (v angličtině), Psychologie, Psychologie dvacátého století, Psychologie v dopravě, Psychologie ve světě práce, Psychologická prevence nehod - Teorie a praxe, Bezpečná mobilita ve stáří a další. Jeho knihy se dočkaly řady překladů ve světě.

Z názvů knih je zřejmé, že kromě Hoskovce - dopravního psychologa a Hoskovce - odborníka na hypnózu, spánek a sny se stále výrazněji začal uplatňovat Hoskovec - historik psychologie. Opět opakovaně prokázal vynikající schopnost spolupracovat, ať již s Čechoameričanem profesorem Josefem Brožkem, či s doktorkou Miluší Sedlákovou a s dalšími. Dějiny psychologie učil a zkoušel na katedře psychologie FF UK do roku 1998, kdy jsem se tohoto nesnadného úkolu - přiznávám se, že s určitou bází a třesením - ujal já. Vždy se o výuku studentů živě a velmi přátelsky zajímal, ptal se, radil a doporučoval.

Nemohu zde dnes uvést řadu dalších aktivit pana profesora, které by neměly být zapomenuty. Zmíním se výběrově pouze o třech: Tou první byla široce založená a dlouhodobá zahraniční spolupráce se světovou psychologii a psychology po celém světě, od Ameriky až po Japonsko. Tou druhou jeho výrazné společenské angažmá v Občanském fóru psychologů na konci roku 1989. A tou třetí láskyplný celoživotní vztah k historickým laboratorním přístrojům, které se zvláštní radostí a hlubokým vhledem do dějin experimentální psychologie prezentoval při vhodných příležitostech, například při pražském kongresu Evropské asociace psychologie práce a organizace (EAWOP).

Ale rozhodně v neposlední řadě se musím alespoň zmínit o Hoskovcovi - redaktorovi. Celý jeho život byl a je spojen s vydáváním časopisu Psychologie v ekonomické praxi, jehož dějiny byly a jsou dějinami československé a české aplikované psychologie, především však psychologie práce a organizace. Dalším časopisem, kterému se intenzivně věnoval, byl časopis Studia Psychologica, vydávaný Ústavem experimentální psychologie v Bratislavě. O vztahu Jiřího Hoskovce ke Slovensku a o spolupráci se slovenskými kolegyněmi a kolegy ale promluví přítomný kolega Ivan Sarmány-Schuller.

Časopisem panu profesorovi nejmilejším - především v posledních letech - však byla Československá psychologie. Poté, co v ní už v šedesátých letech několik let působil jako výkonný redaktor, se stal v roce 2004 jejím vedoucím redaktorem a začalo - bohužel jenom sedmileté - období naší stále více intenzivní pravidelné spolupráce v redakční radě a především ve výkonné redakci, v trojici s ním a kolegyní Ivou Šolcovou. Naše časté konzultace se zdaleka neomezovaly pouze na časopis, ale jejich předmětem byly otázky týkající se rozvoje celého oboru psychologie a i dalších společenských věd, například sociologie. Rozhled, přehled a nadhled pana profesora Hoskovce, imponujícího noblesního gentlemana, skutečného aristokrata ducha, byl obdivuhodný a především inspirující a motivující. Nedokáži sečíst ani shrnout, kolik jsem se toho od něj především za těch sedm let naučil.

V době jeho nemoci jsem za ním chodil do nemocnice i domů, pokud to bylo možné. Všechna ta setkání byla zvláštním způsobem obohacující. Když už jsme si mnozí mysleli, že má vyhráno a příští jednání redakční rady po prázdninách bude už zase řídit osobně, přišla v té chvíli už nečekaná a zdrcující zpráva o jeho odchodu. Jistě nejsem sám, kdo si klade různé otázky a klopotně na ně hledá odpovědi.

Na smutečním oznámení jsme si všichni přečetli citát z antického řeckého filosofa Epikura. Mezi oblíbené myslitele Jiřího Hoskovce patřil i Markus Aurelius, ze kterého mu jeho paní předčítala v nemocnici.

Dovolte mi rozloučit se citátem z jiného téměř dva tisíce let starého a dodnes oslovujícího textu, z poslední knihy Bible: „Duch praví, ať odpočinou od svých prací, neboť jejich dobré skutky jdou s nimi.“

Vážený a milý pane profesore, čest Vaší památce! Nikdy na Vás nezapomeneme!

Daniel Heller, 18. 7. 2011